

Archives Portal Europe

Jouw archieven in Europa

Archives Portal Europe, ofwel Archieven Portaal Europa of APE, is een website waar je beschrijvingen van archiefbestanden, inventarissen en gerelateerde gedigitaliseerde documenten uit heel Europa kan terugvinden (www.archivesportaleurope.eu). Door één zoekterm in te tikken, zoek je doorheen de inventarissen van zo'n 2.124 Europese bewaarinstellingen. Het platform, dat in een eerste fase enkel toegankelijk was voor de Rijksarchieven in België, staat sinds 2016 ook open voor beschrijvingen van kleinere verenigingen via Archiefbank Vlaanderen.

De weg naar samenwerking tussen archieven in Europa

In 2005 zette de Europese Unie vijf doelstellingen op papier om de samenwerking tussen Europese archiefinstellingen te bevorderen. Zo werd het idee geboren voor één toegang tot alle Europese archieven. De uitwerking ervan liet echter nog even op zich wachten. De European Board of National Archivists (EBNA) moest immers samen met de Europese Commissie op zoek naar de nodige middelen voor het opzetten van het portaal. De centen werden uiteindelijk beschikbaar gesteld binnen het EU eContentplusprogramma, dat was opgezet voor het beter toegankelijk maken van digitale content. Binnen dat programma werd ook gewerkt aan Europeana (www.europeana.eu), een centraal verzamelpunt voor gedigitaliseerde en *digital geboren* stukken uit musea, bibliotheken en archieven. Europeana brengt afbeeldingen van Europees erfgoed samen. De twee platformen zouden aan elkaar gelinkt worden. APE zou de koepel worden boven de losse stukken in Europeana en een bijkomend verzamelpunt voor gedigitaliseerde stukken uit Europese archieven.¹

Het APEnet-project werd afgerond in 2012. Er was een website operationeel die intussen al 14 miljoen beschrijvingen bevatte, afkomstig uit 61 nationale bewaarinstellingen.² De uitwisseling van informatie uit zoveel landen en instellingen kreeg vorm rond enkele gangbare internationale standaarden voor het beschrijven van archieven en hun onderdelen, archiefvormers (zoals personen, families, organisaties en instellingen) en archiefbewaarplaatsen.

Deze standaarden leggen vast welke gegevens moeten of kunnen vastgelegd worden per archiefonderdeel (ISAD(G)), archiefvormer (ISAAR-CPF) of archiefbewaarplaats (ISDIAH). Het zijn internationaal erkende afspraken tussen archivariissen om over de hele wereld op een gelijkaardige manier informatie te noteren om ze vervolgens eenvoudiger uit te wisselen. Het staat archieven echter vrij om, voor hun niet-relevante gegevens uit een standaard niet op te nemen of juist bijkomende items te voorzien. Hoe meer je echter afwijkt van de norm, hoe moeilijker het zal zijn om gegevens uit te wisselen.

De bestaande afspraken laten echter soms nog ruimte voor interpretatie. ISAD(G) en de afgeleide EAD, een machineleesbare (XML) weergave van de ISAD(G) informatie, bepalen welke informatie moet of kan opgenomen worden per archiefbeschrijving, zoals datering of beschrijvingsniveau, maar soms moeten bijkomende afspraken vastgelegd worden over de invulling daarvan. Bijvoorbeeld over welke beschrijvingsniveaus juist kunnen gebruikt worden binnen een bepaald programma. Om ervoor te zorgen dat het steeds duidelijk is welke informatie waar moest opgenomen worden in APE werden bijkomende specificaties geformuleerd in een Europees APE-profiel van de standaarden.

Enkele bestanddeelbeschrijvingen uit de EAD van het archief van de Orgelbouwers Pels-D'Hondt bewaard op KADOC.

De gegevens voor het APE-net project werden aangeleverd vanuit de databanken van de nationale archieven, omgevormd tot een APE-leesbaar formaat en opgenomen in de APE-databank met eventueel een doorstroom van informatie naar Europeana.

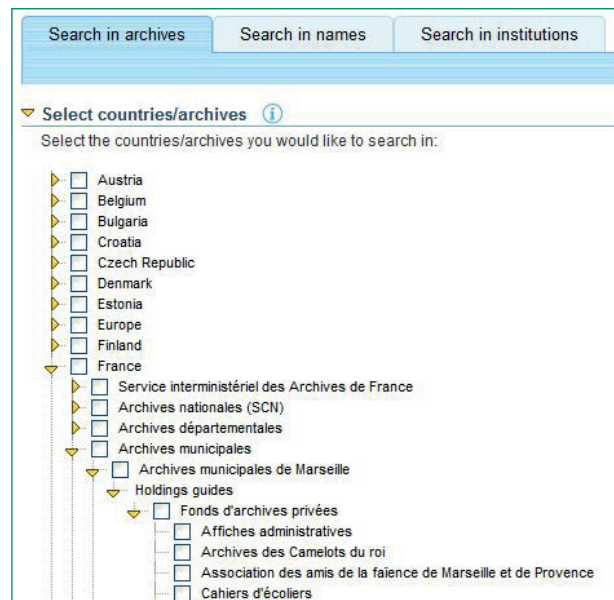
Het proces is eerder technisch. Het opmaken van dergelijk bestand is voor vele archivariissen te technisch en wordt uitbesteed aan informatici. Een module voor manuele invoer van gegevens is niet voorzien in APE. Het opzet is dan ook om een bulk aan informatie te verzamelen die al geregistreerd werd in de partnerlanden.

Het spreekt voor zich dat het samenbrengen van alle informatie uit de 61 bewaarinstellingen een huzarenstukje was. De oplevering van de website in 2012 was echter niet het eindpunt. Er was ook nog sprake van een project, zonder vaste financiële basis, waar verandering in moest komen. En er waren nog ambities: het verder ontwikkelen van de gebruikersinterface, de koppeling met Europeana, het betrekken van meer Europese landen en het uitbreiden naar andere regionale en lokale bewaarinstellingen.³ Deze ambities werden waargemaakt binnen een vervolgproject, Archives Portal Europe network of eXcellence of afgekort APEX, gefinancierd door Europa. Vanaf 1 maart 2015 werkt Archives Portal Europe als een stichting verder aan het onderhoud en de uitbouw van het portaal. Tot 2015 kwamen enkel nationale archieven in aanmerking voor deelname in APE, maar sinds kort kunnen ook andere landelijke, regionale en lokale archieven in België deelnemen.

Wat heeft het portaal te bieden?

De website van Archives Portal Europe plaatst de zoekbox centraal op de homepage. Je kan echter via de tab *Search* bovenaan meer geavanceerde zoekopdrachten ingeven. Je ziet in dit laatste scherm duidelijk de informatieclusters waarop je kan zoeken, namelijk *archives* (archieffonderdelen met link

naar gedigitaliseerde archiefstukken), *names* (archiefformers of gerelateerde personen), *institutions* (archieffbewaarplaatsen). Wie zoekt in archieven kan een zoekvraag intikken of doorklikken vanuit de boomstructuur onder het gele driehoekje naast *Select countries/archives*.

De boomstructuur in APE.

Als je door de archiefinstellingen en onderliggende archiefbestanden heen bladert via de boomstructuur, dan zie je dat de informatie hiërarchisch is opgebouwd. Onder landen vind je bewaarinstellingen met daaronder archievenoverzichten of themagidsen en nog lager inventarissen/toegangen. Onder toegangen vallen tenslotte archiefbestanddelen, die je kan opvragen in een archiefinstelling. Een zoekresultaat bij het zoeken in archieven kan een van deze niveaus omvatten.

Heemkundige verzamelingen via Archiefbank in Archives Portal Europe

Vanaf 2016 kunnen heemkringen beschrijvingen van collecties en archieven aanbieden aan het Europese Archief Portaal via Archiefbank Vlaanderen. In het kader van de driejaarlijkse update van gegevens in Archiefbank kreeg iedereen die gegevens in Archiefbank Vlaanderen heeft al de vraag om deze gegevens ook ter beschikking te stellen via APE. Wie de overeenkomst nog niet tekende, kan dit nog steeds. Zijn jouw collecties of archieven nog niet opgenomen in Archiefbank? Vul dan het aanmeldingsformulier in op de website of neem contact op via info@archiefbank.be en geef aan dat je gegevens wenst te delen via APE. Er worden regelmatig updates van de gegevenspakketten in APE voorzien, waardoor instap steeds mogelijk blijft.

Als je door de boom bladert, valt ook op dat er beschrijvingen in alle talen zijn opgenomen. Wie op zoek is naar informatie over een bepaald thema of onderwerp zal hier rekening mee moeten houden en zal de zoekterm in verschillende talen moeten ingeven om een goed resultaat te krijgen. Of je kan op zoek gaan in de tab *Topics* bovenaan, waar je een lijst van onderwerpen te zien krijgt. De lijst is in 2016 beperkt, maar zal uitgebreid worden. Om het zoeken te vereenvoudigen kan je de taal op Nederlands zetten rechts bovenaan, zodat de keuzemenu's vertaald worden.

Een zoektocht door dit Europees portaal kan bijzonder interessant zijn om archiefstukken van en over internationale figuren en organisaties te traceren. Ook een thematische zoektocht kan je onderzoeksonderwerp in een bredere context plaatsen.

'heemkundige' of nog andere verwanten terugvinden. In het linkermenu naast de resultatenlijst zien we onmiddellijk dat er beschrijvingen uit drie landen werden gevonden en uit welke archiefinstellingen deze komen. Via dit menu kan het resultaat verfijnd worden, bijvoorbeeld om enkel beschrijvingen te tonen waaraan digitale representaties hangen. In de resultaatslijst wordt onder titel de titel van het archief of van de toegang opgenomen waar de beschrijving onder valt. De volledige beschrijving kan je bekijken door erop te klikken. Rechts van het resultaat krijg je een ingekort overzicht per beschrijving.

Zoeken in archieven naar je gemeente

Een zoekactie naar beschrijvingen over je eigen gemeente leidt niet alleen naar oude kaarten, registers burgerlijke stand of ander gemeentearchief uit eigen land, maar legt ook buitenlandse verbanden bloot. Zoeken op 'Bonheiden', een gemeente nabij

The screenshot shows the search results interface for 'Heemkunde' in the APE portal. The interface is divided into several sections:

- Filters (Left):**
  - LAND::** Nederland (329), België (11), Duitsland (2)
  - ARCHIEFINSTELLING::** Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (80), Brabants Historisch Informatie Centrum (50), Regionaal Archief Tilburg (50), NIOD Instituut voor oorlogs-, holo... (34), Gelders Archief (24), Regionaal Historisch Centrum Lelystad (10), Historisch Centrum Overijssel (9), Regionaal Archief Alkmaar (8), Gemeente Roermond (7), Gemeentearchief Zaanstad (7)
  - THEMA:** Concentratie kamp (2), Tweede Wereld Oorlog (1939-19... (2)
  - TYPE DOCUMENT::** Toegang (341), Archiefoverzicht (1)
  - NIVEAU::** Andere beschrijvingen (313), Archief beschrijving (29)
  - BEVAT DIGITALE REPRESENTATIES::** Geen digitale representaties (340), Bevat digitale representaties (2)
- Sorteer (Top):** Relevantie | Datum | Titel | Inventarisnummer | Toegangsnummer.
- Results (Center):**
  - Heemkunde**: Gemeente Abcoude, 1941-1990. Toegangsnummer: 1011. Nederland - Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen.
  - Bladen Heemkunde Kring te Oosterhout 1989-'95**: N.B. Trefwoord: HEEMKUNDE. Plaatsingslijst van de collectie Jan Oomen te Oosterhout, 1917-1995. Inventarisnummer: 2076 - 24. Nederland - Regionaal Archief Tilburg.
  - Collectie foto's van de Heemkunde Kring Ioannes Goropius Becanis te Hilvarenbeek**: 's van de Heemkunde Kring Ioannes Goropius Becanis te Hilvarenbeek Archiefvormers... z.d. Collectie foto's van de Heemkunde Kring Ioannes Goropius Becanis te... Toegangsnummer: 1421. Nederland - Regionaal Archief Tilburg.
  - ... een bijdrage van stichting 'Kek Liempt' ter publikatie verzonden...**: ... een bijdrage van stichting 'Kek Liempt' ter publikatie verzonden aan Heemkunde kring. Documentatie Liempde. Inventarisnummer: 1807 - 7. Nederland - Brabants Historisch Informatie Centrum.
  - Schijndel, bijdrage voor een heemkunde van dit dorp / Br. Taur...**: Br. Taurellus Schijndel, bijdrage voor een heemkunde van dit dorp N.V.
- Right Panel:** Heemkunde, Overige informatie, Heemkunde, [Bekijk toegang](#)

Resultaatslijst zoeken in APE op "Heemkund?"

Zoeken in archieven op 'Heemkund?'

We verkennen de archiefbeschrijvingen in APE die al opgenomen werden in verband met heemkunde door te zoeken op 'Heemkund?' zonder verdere beperkingen. Op deze manier kunnen we zowel beschrijvingen waar termen zoals 'heemkunde',

Mechelen, leert ons dat rond 1950 de Koninklijke Klokkengieterij Petit en Fritsen B.V. uit Aarle-Rixtel (Nederland) een klok goot die in Bonheiden werd gehangen. En dat Johannes Hagaerts, pastoor van Bonheiden, in 1726 een brief schreef aan de aartsbisschop van Utrecht.

Une partie de tennis dans le parc. [1891]-[1900], Conseil dép. de la Manche, arch. dép. (fonds Daguene, 11Fi-73).

Zoeken in archieven naar afbeeldingen

APE neemt links op vanuit archiefbeschrijvingen naar digitale objecten. Het kan gaan om gedigitaliseerde of digitaal geboren archiefstukken. Een archief kan meer dan enkel geschreven documenten omvatten, zodat ook foto's en andere audiovisuele materialen in beeld komen. Zoek via de tab *zoeken in archieven* bijvoorbeeld op 'tennis'. Je krijgt meer dan 2.000 resultaten die je vervolgens kan filteren in de linker kolom op 'bevat digitale representaties' en 'afbeelding', zodat je 27 digitale afbeeldingen overhoudt. In het resultaat is een link naar een tennisser uit 1914 in Karlsruhe te vinden. Als je de filter enkel beperkt op 'bevat digitale representaties' zijn er 82 resultaten, waaronder ook afbeeldingen die niet in de meer beperkte lijst van 27 resultaten voorkomen. Zo komt de mooie afbeelding *Une partie de tennis dans le parc.[1891]-[1900]* van een tennispartij tussen vrouwen in een park in Versailles niet voor in de gefilterde lijst op 'digitale representaties en afbeelding'. Dit komt wellicht omdat het document door de computer niet herkend werd als afbeelding. Wees bij een zoekactie dus steeds bewust van de beperkingen van de technologie.

Wie snel veel afbeeldingen wil bekijken zonder te veel te moeten klikken, kan beter gebruik maken van Europeana. Dit portaal is toegespitst op het tonen van iconografisch en audiovisueel materiaal en biedt daarvoor meer gebruiksgemak. Zo worden afbeeldingen naast de beschrijvingen getoond in de resultatenlijst en zijn er filtermogelijkheden op maat van deze specifieke materialen. Europeana en APE kunnen dezelfde afbeeldingen bevatten, maar

dit is zeker niet altijd de regel. Als je op zoek bent naar een specifiek stuk, loont het dus de moeite om in beide portalen te zoeken.

Zoeken in namen en archiefinstellingen

Via de tabbladen bovenaan kan je ook zoeken in de gegevens over personen/organisaties of archiefinstellingen. Zoek je onder de tab 'zoeken in namen' (onder 'Uitgebreid zoeken') bijvoorbeeld op de naam 'Moreau' dan krijg je een resultaat en kan je doorklikken naar meer gedetailleerde levensbeschrijvingen. Rechts zie je vervolgens links naar gerelateerde archiefbeschrijvingen en andere namen als die er zijn. Er zijn nog weinig namen die meer informatie geven, zoals een biografie. De focus van de Archives Portal Europe ligt op de archiefbeschrijvingen en blijkbaar voegden nog niet veel instellingen hun gegevens over archiefvormers toe. Met het oog op een uniforme beschrijving van archiefvormers zou dat een groot voordeel kunnen zijn. Onder de tab 'zoeken in archiefinstellingen' kan je zowel de openingsuren van een instelling vinden, als een historiek van het gebouw als dit is opgenomen. Je kan er ook doorklikken naar de inventarissen die de bewaarinstelling opmaakte via 'Lijst met toegangen' onderaan.

Jouw collecties en archieven in APE!

Zoals eerder aangehaald, is het de ambitie van de Archives Portal Europe om te groeien en ook archieven van private organisaties op te nemen. Om dit te verwezenlijken stelde APE landelijke verantwoordelijken aan die de aanvoer van nieuwe beschrijvingen vanuit hun land moeten coördineren.

In België neemt het Algemeen Rijksarchief deze rol op. Private bewaarinstellingen kunnen hun EAD-inventarissen via het Algemeen Rijksarchief aanbieden aan APE. Wie niet beschikt over de nodige infrastructuur om EAD's aan te leveren of wie dat wenst kan daarnaast gebruik maken van de diensten van Archiefbank Vlaanderen.

Archiefbank Vlaanderen (www.archiefbank.be), verzamelt sinds 2001 beschrijvingen van private archiefbestanden en collecties. Dit zijn alle archieven van personen, families, verenigingen en bedrijven in Vlaanderen zowel bewaard in professionele instellingen als bij personen thuis of in de vereniging. De doelstellingen van APE en Archiefbank zijn gelijkwaardig: een centraal onlineoverzicht aanbieden van archieven in een bepaalde regio. Een samenwerking lag dus in de lijn der verwachting. Anders dan APE beschikt Archiefbank wel over een invoermodule om gegevens manueel toe te voegen. Invoer kan gebeuren via het aanmeldingsformulier op de website of via een invoerdersaccount.⁴ Mits goedkeuring van de invoerder kunnen de gegevens die in de databank worden opgenomen doorstromen naar APE. Archiefbank zet de ingevoerde informatie om in EAD-formaat en levert deze aan APE. De gegevens zullen op regelmatige tijdstippen opnieuw aangeboden worden aan het Europese portaal voor een update.

Heemkundige kringen herbergen vaak meerdere collecties en archieven onder hun dak. Van elk onderdeel kan een informatiefiche aangemaakt worden in Archiefbank Vlaanderen om zo het hele land kennis te geven van wat de kring heeft. Via APE kan je nu dezelfde gegevens laten doorstromen naar heel Europa. De fiches bevatten onder andere details over de geschiedenis van de archiefvormer, de omvang van het bestand, de datering van het geheel en indicaties over de inhoud in een inhoudsbeschrijving. Archiefbank beperkt zich daarbij enkel tot beschrijvingen op een hoog niveau (het archiefbestand of de collectie) met links naar online inventarissen, gedigitaliseerde stukken en naar de geschiedenis van de archiefvormer als die is ingegeven. Dit wil zeggen dat ook onverwerkte bestanden, die nog niet geordend of beschreven zijn, in aanmerking komen. De beschrijvingen in Archiefbank kunnen daarnaast ten allen tijde aangevuld of verbeterd worden. Het opmaken van een beschrijving voor Archiefbank vergt niet meer dan een half uur indien alle stukken per archiefvormer of *collectionneur* al samengebracht werden. Eenmaal

je beschrijving in Archiefbank is aangemaakt, kan je toestemming geven om de gegevens te delen in APE. Je tekent daarvoor een overeenkomst met APE waarin je verklaart akkoord te zijn dat je gegevens uit Archiefbank worden getoond in het Europese portaal. Vervolgens zullen je beschrijvingen bij een volgende update van gegevens aangeboden worden als EAD en geïmporteerd worden in de Archives Portal Europe.

Waarom je archieven en collecties in het portaal tonen? Er zijn verschillende goede redenen:

- Je maakt je erfgoed en je organisatie beter bekend zowel in Vlaanderen als in Europa. Je wint zo aan zichtbaarheid en erkenning bij bijvoorbeeld onderzoekers.
- Je zet niet alleen je eigen organisatie maar ook Vlaanderen op de Europese kaart. Hoe meer er ingevoerd is, hoe meer Vlaams erfgoed gevonden zal worden.
- Je zorgt ervoor dat het lokale erfgoed ook vindbaar is voor buitenlandse onderzoekers die vaak vergelijkingen willen maken tussen gelijkwaardige onderwerpen en verenigingen in verschillende landen.
- Om zelf gebruik te kunnen maken van je collecties en archieven moet je weten wat je bewaart. Gebruik daarbij, ook met meerdere vrijwilligers en voor verschillende onderdelen, steeds dezelfde manier of eenzelfde systeem om te beschrijven. Het laat je toe binnen je organisatie de informatie te delen. De gegevens meteen delen met het grote publiek is nog maar een kleine moeite.

Ben je overtuigd? Wil je een collectie- of archievenoverzicht opmaken in Archiefbank Vlaanderen? Of wil je jouw beschrijvingen in Archiefbank delen in Archives Portal Europe? Neem dan contact op via info@archiefbank.be of vul een aanmeldingsformulier in op de website.

Katrien Weyns
Archiefbank Vlaanderen

Eindnoten

- 1 VAN DONGEN, WIM, 'Archieven Portaal Europa: een publicatie- en aggregatieplatform voor archiefinstellingen', *Archievenblad*, 116 (2012), p. 14.
- 2 Projectwebsite van APEnet: <http://www.apenet.eu/> (geraadpleegd op 21 juni 2016).
- 3 Projectwebsite van APEX: <http://www.apex-project.eu/index.php/en/about-apex> (geraadpleegd op 24 juni 2016).
- 4 Het aanmeldingsformulier vind je op <http://www.archiefbank.be/?q=node/18>. Om zelf archieven en collecties in te voeren, vraag je een account aan via info@archiefbank.be.